

27^E DRUK CURSUSBOEK VAARBEDIJJS

Klein Vaarbewijs I en II

Studieboek voor het examen

Zevenentwintigste druk

ANWB bv heeft in dit cursusboek naar beste vermogen het studiemateriaal ter voorbereiding op de examens Klein Vaarbewijs VB 1 en VB 2 bijeengebracht. Het cursusboek informeert de gebruiker zo compleet mogelijk over de lesstof voor de examenonderdelen, zoals wettelijk vastgelegd in het examenprogramma voor VB 1 en VB 2. Dit examenprogramma is als bijlage in deze uitgave opgenomen.

ANWB bv heeft op geen enkele wijze invloed op of betrokkenheid bij het opstellen van de examens door het CBR en aanvaardt geen aansprakelijkheid inzake vermeende onjuistheid of onvolledigheid van het studiemateriaal op basis van het opgestelde vaarbewijsexamen.

Bij de bestudering van de reglementen adviseert de ANWB om ter ondersteuning de officiële wetsteksten te raadplegen die opgenomen zijn in de ANWB Wateralmanak deel 1.

VOORWOORD

Voor je ligt de zevenentwintigste druk van het cursusboek voor het Klein Vaarbewijs. De inhoud is afgestemd op de actuele exameneisen. De uitgever heeft geprobeerd de inhoud overzichtelijk en toegankelijk te maken. De bladzijden zijn daarom opgebouwd uit twee kolommen. Een brede met de volledige stof voor de examens en een smalle met aandachtspunten en tips. Uiteraard zijn de verhelderende illustraties gehandhaafd.

De hoofdstukken volgen de volgorde van de exameneisen. En daarmee de volgorde waarin de vragen op het examen worden gesteld. De Minister heeft het CBR (Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen) aangewezen als examinerende instantie. Daarbij is nadrukkelijk aangegeven dat de vragen geheim moeten blijven. Ook moeten de vragen periodiek gewijzigd en vervangen worden. De auteurs van dit boek kunnen zich daarom alleen baseren op de exameneisen en op de vragen zoals die recent tijdens de examens zijn gesteld. Het CBR is echter vrij om binnen het kader van de exameneisen zelf nieuwe vragen toe te voegen.

Daardoor is het heel goed mogelijk dat vragen niet een op een op de inhoud van het boek zijn terug te herleiden.

Per 1 januari 2020 is de examinering voor het vaarbewijs-examen overgegaan van de Vamex naar het CBR. Organisatorisch betekent dat voor de examinandi de nodige veranderingen. Inhoudelijk verandert er echter voorlopig niets. Ga voor meer informatie en het aanmelden voor het examen naar www.cbr.nl. U kunt inloggen met uw DigiD.

Dit boek biedt onvoldoende ruimte om heel veel vragen over de stof op te nemen. Wel eindigt elk hoofdstuk met een selectie van veel gestelde vragen over het onderwerp. Niettemin adviseren wij om bij het boek de cd-rom Examentraining Klein Vaarbewijs te gebruiken. Daarop staan een groot aantal oefenvragen, gerubriceerd naar onderwerp. Plus een flink aantal oefenexamens. Ook kunnen zelf nieuwe oefenexamens worden aangeemaakt.

Naast studieboek vormt deze uitgave ook een complete handleiding voor het varen op de binnenwateren. Daarom verdient het zeker ook een plaats in de boordbibliotheek.

Eindredactie: PNC, Eelco Piena

Illustraties: KAON, Eindhoven & Nicole van Dooren

Ontwerp omslag en binnenwerk: CS marketing partner, www.colorscaan.nl

Omslagbeeld: Laurens Morel

© 2021 Uitgeverij Hollandia, Haarlem

(e-mail: info@gottmer.nl)

Uitgeverij Hollandia maakt deel uit van de Gottmer Uitgevers Groep BV

Alle rechten voorbehouden

ISBN: 978 90 641 0732 0

Zevenentwintigste druk

NUR 484

Deze uitgave werd met de meeste zorg samengesteld. De juistheid van de gegevens is mede afhankelijk van informatie die door derden is verstrekt. Indien die informatie onjuistheden blijkt te bevatten, kan de uitgever daarvoor geen aansprakelijkheid aanvaarden.

INHOUD

Voorwoord
Examens en vaarbewijzen

HOOFDSTUK 1 (VB 1): Wetten en reglementen

- 1.1 Reglementering op het water**
 - 1.1.1 De Scheepvaartverkeerswet (SVW)
 - 1.1.2 De Binnenvaartwet
 - 1.1.3 Het Wetboek van Koophandel
- 1.2 Het Binnenvaartpolitiereglement (BPR)**
 - 1.2.1 Definities
 - 1.2.2 Algemene regels
 - 1.2.3 Identificatie en herkenning
 - 1.2.4 Optische tekens
 - 1.2.5 Noodtekens
 - 1.2.6 Overige tekens
 - 1.2.7 Geluidsseinen
 - 1.2.8 De marifoon
 - 1.2.9 De radar
 - 1.2.10 Verkeerstekens
 - 1.2.11 Voorrangsregels
 - 1.2.12 Overige vaarregels
- 1.3 Het Rijnvaartpolitiereglement (RPR)**
- 1.4 Overige Reglementen**

HOOFDSTUK 2 (VB 1): Techniek, veiligheid en milieu

- 2.1 Schip en bemanning**
 - 2.1.1 Bemanning
 - 2.1.2 Uitrusting en inrichting
- 2.2 Motor en aandrijving**
 - 2.2.1 Typen voortstuwing
 - 2.2.2 Soorten koeling
 - 2.2.3 Aandrijving
 - 2.2.4 Stuurinrichtingen
 - 2.2.5 Gebruik van de binnenboordmotor
 - 2.2.6 Gebruik van de buitenboordmotor
- 2.3 De gasinstallatie**
- 2.4 Het elektrische systeem**
- 2.5 Brandpreventie**
 - 2.5.1 Het ontstaan van brand
 - 2.5.2 Het voorkomen van brand aan boord
 - 2.5.3 Het bestrijden van brand
 - 2.5.4 Maatregelen bij brand
- 2.6 Veiligheidsmiddelen**
 - 2.6.1 Het anker
 - 2.6.2 De navigatieverlichting
 - 2.6.3 De radarreflector
 - 2.6.4 Reddingsvesten
 - 2.6.5 Veiligheidslijn
 - 2.6.6 Reddingboeien
 - 2.6.7 Reddinglijn
 - 2.6.8 De joon
 - 2.6.9 De zwemtrap
 - 2.6.10 Puts met lijn
 - 2.6.11 De Marifoon
 - 2.6.12 EHBO
 - 2.6.13 Noodseinen
- 2.7 Het milieu**

3
7

9
10
10
11
13
14
14
16
18
19
32
33
35
36
36
37
37
45
51
53

62
62
64
64
67
68
69
71
72
73
76
78
79
81
81
82
84
87
88
88
90
90
91
92
92
93
93
93
94
94
94
94
94
96

HOOFDSTUK 3 (VB 1): Het vaarwater, het weer

- 3.1 Waterkaarten**
- 3.2 Almanakken**
- 3.3 Dieptes en brughogtes**
- 3.4 Waterstanden**
- 3.5 Vaarwegmarkering**
 - 3.5.1 Bakens, boeien en tonnen
 - 3.5.2 Lichtkarakters
 - 3.5.3 Het SIGNI
 - 3.5.4 De laterale markering
 - 3.5.5 Cardinale markering
 - 3.5.6 Markering havens en aftakkingen
 - 3.5.7 Geleidelichten
- 3.6 Het weer**
 - 3.6.1 Het weerbericht
 - 3.6.2 Luchtdruk en wind

102
102
103
104
105
109
110
113
114
115
123
128
128
132
132
135

HOOFDSTUK 4 (VB 1): De praktijk van het varen

- 4.1 Gebruik van de motor**
- 4.2 Schroef en wieleffect**
- 4.3 Het roer**
- 4.4 Invloed van wind en stroom**
- 4.5 Manoeuvreren**
 - 4.5.1 Draaien en keren
 - 4.5.2 Achteruitvaren
 - 4.5.3 Een noodstop
- 4.6 Afvaren en aanmeren**
 - 4.6.1 Begrippen
 - 4.6.2 Voorbereiding
 - 4.6.3 Afvaren
 - 4.6.4 Aanmeren
- 4.7 Overige vaardigheden**
 - 4.7.1 Ankeren
 - 4.7.2 Schutten
 - 4.7.3 Man-over-boord
 - 4.7.4 Slepen
 - 4.7.5 Aan de grond
 - 4.7.6 Zuiging
 - 4.7.7 Golven
 - 4.7.8 Beperkt manoeuvreerbaar

142
142
142
144
145
148
148
152
154
154
154
157
157
159
166
166
171
175
176
178
178
181
182

HOOFDSTUK 5 (VB 2): De reglementen op ruim water

- 5.1 Het Scheepvaartreglement Westerschelde (SRW)**
 - 5.1.1 Toepassingsgebied
 - 5.1.2 Definities
 - 5.1.3 Uitwijkbepalingen
 - 5.1.4 Tekens
 - 5.1.5 Overige bepalingen
- 5.2 Overige Reglementen**

190
190
190
190
191
193
195
197

HOOFDSTUK 6 (VB 2): De zeekaart, Meteorologie

- 6.1 De zeekaart**
- 6.2 De zeebetonning (IALA-A)**
- 6.3 Meteorologie**
 - 6.3.1 Luchtdruk en wind
 - 6.3.2 Invloed van de wind
 - 6.3.3 Fronten
 - 6.3.4 Eigen waarneming
 - 6.3.5 Het weerbericht

200
200
202
207
207
210
210
212
216

HOOFDSTUK 7 (VB 2): Het getij

7.1 De verticale waterbeweging

- 7.1.1 Doodtij en springtij
- 7.1.2 Het reductievlak
- 7.1.3 Berekening van de waterdiepte

7.2 De horizontale waterbeweging: stroming

HOOFDSTUK 8 (VB 2): Navigeren

8.1 Platte navigatie

- 8.1.1 Waypoints
- 8.1.2 Koersen
- 8.1.3 Afstanden
- 8.1.4 Het kompas

8.2 De koersformule

- 8.2.1 Peilingen
- 8.2.2 Drift en stroming

8.3 GPS

BIJLAGEN

- Afbakening examens Klein Vaarbewijs
- BPR, bijlage 6
- BPR, bijlage 7
- BPR, bijlage 8
- BPR, bijlage 9
- BPR, bijlage 15a
- BPR, bijlage 15b
- Bijlage kaartsymbolen
- Oefenexamen VB 1
- Oefenexamen VB 2
- Begrippenlijst VB 1 examen
- Begrippenlijst VB 2 examen
- Register

221
221
221
223
227
232

239
239
241
243
244
245
247
250
252
261

273
288
290
306
317
318
319
320
326
338
347
349
351

EXAMENS EN VAARBEWIJZEN

Dit boek behandelt de stof die je moeten kennen om de examens Klein Vaarbewijs 1 en 2 te halen. Wie alleen het eerste examen haalt, krijgt een Klein Vaarbewijs 1, wie later of meteen aansluitend ook het aanvullende examen haalt, krijgt een Klein Vaarbewijs 2. De lesstof van de eerste vier hoofdstukken moet je kennen voor het examen Klein Vaarbewijs 1 (VB 1). Voor Klein Vaarbewijs 2 (VB 2) moet je alle hoofdstukken kennen. De examens vinden tegenwoordig het hele jaar door op locatie achter beeldschermen plaats. Aanmelden kan online via www.cbr.nl.

VOOR WIE IS EEN KLEIN VAARBEWIJS VERPLICHT?

- Het Klein Vaarbewijs is verplicht voor het varen met:
- een plezierjacht van 15 meter tot en met 24,99 meter lengte;
 - een beroepsvaartuig langer dan 15 meter maar korter dan 20 meter (bijv. sleep- en duwboten);
 - een sleep- of duwboot (als het gesleepte schip niet langer is dan 20 meter);
 - een motorboot die sneller dan 20 kilometer per uur kan varen. Onder deze laatste groep vallen ook kleine rubberboten met een buitenboordmotor als die sneller dan 20 km/h kunnen gaan en jetski's en waterscooters.

WAAR GELDT HET KLEIN VAARBEWIJS?

Met het Klein Vaarbewijs 1 mogen schippers van bovengenoemde categorieën vaartuigen varen op rivieren, kanalen en meren. Daarbij horen alle binnenwateren, behalve de Westerschelde, de Oosterschelde, het IJsselmeer, het Markermeer, het IJmeer, de Waddenzee en de Eems en Dollard. Met het Klein Vaarbewijs 2 mogen schippers van vaarbewijsplichtige vaartuigen (zie boven) varen op alle wateren binnen de kustlijn.

ANDERE VAARBEWIJZEN

Naast het hierboven genoemde Klein Vaarbewijs kent de **Binnenvaartwet** nog een drietal vaarbewijzen:

- Het **Groot Vaarbewijs**. Als je beroepsmatig over rivieren, kanalen en meren vaart, hebt je in de volgende gevallen een Groot Vaarbewijs nodig:
 - voor het varen met een schip langer dan veertig meter;
 - voor het varen met een passagiersschip (meer dan 12 passagiers);
 - voor het slepen, duwen of langsrij meevoeren van een vaartuig >20 meter.

Er is een Groot Vaarbewijs A voor de vaart op alle binnenwateren (AB) en een Groot Vaarbewijs B voor de vaart op rivieren, kanalen en meren (RKM). Je krijgt het Groot Vaarbewijs als je met goed gevolg het examen AB of RKM hebt afgelegd.

Een Groot Vaarbewijs is niet nodig als je een plezier-

vaartuig hebt tussen de 25 en 40 meter lengte. Je moet dan een **Beperkt Groot Vaarbewijs** of een **Groot Pleziervaarbewijs** hebben.

- Het **Beperkt Groot Vaarbewijs**. De schipper van een vrachtschip van 20 tot 40 meter lengte en van een sleep- of duwboot van 25 tot 40 meter lengte, die alleen als pleziervaartuig wordt gebruikt, kan volstaan met een Beperkt Groot Vaarbewijs A voor alle binnenwateren of B voor rivieren, kanalen en meren. Je verkrijgt dit vaarbewijs als je bent geslaagd voor het bijbehorende examen en minstens over 3 jaar vaartijd beschikt. Het examen wordt afgenomen door het Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen CBR. Het CBR geeft ook het vaarbewijs af.

- Het **Groot Pleziervaarbewijs**. Aangezien het aantonen van de drie jaar vaartijd voor schippers van pleziervaartuigen tussen de 25 en 40 meter lastig is, is het GrootPleziervaarbewijs in het leven geroepen. Met dit vaarbewijs mag iemand niet-bedrijfsmatig varen. Om het te verkrijgen kun je het examen CWO Groot Motorschip met praktijkdeel doen. Ook bezitters van het Scouting diploma MBL M3 kunnen een Groot Pleziervaarbewijs aanvragen. Het Groot Pleziervaarbewijs is gekoppeld aan het Klein Vaarbewijs. Kijk voor meer informatie op www.cbr.nl.

MEDISCHE EISEN

Naast de eis van het beschikken over voldoende kennis van het varen en navigeren, moeten examenkandidaten voldoen aan bepaalde medische eisen. Deze eisen zijn op de meeste punten vergelijkbaar met die voor het rijbewijs voor vrachtwagens en/of autobussen. Er is echter een aantal verschillen, waarbij het Klein Vaarbewijs wat betreft diabetes en epilepsie wat meer toestaat dan het groot rijbewijs. Voor de meeste mensen vormen deze medische eisen geen probleem. Zij kunnen volstaan met het invullen van een eigen medische verklaring. Alleen wanneer deze verklaring twijfel oproept, zal om een aanvullende keuring gevraagd worden.

GELDIGHEIDSDUUR

Een klein Vaarbewijs is een leven lang geldig. De minimumleeftijd voor het verkrijgen van een Klein Vaarbewijs is 18 jaar. Je kunt wel al eerder examen doen. Informatie over deze en andere onderwerpen betreffende het Klein Vaarbewijs kun je verkrijgen bij het CBR (www.cbr.nl).

Hoofdstuk 1 (VB 1)

WETTEN EN REGLEMENTEN

Net als op de openbare weg gelden ook op het water verkeersregels. Op het land echter gelden overal dezelfde verkeersregels. Op het water is dat anders. Daar zijn gebieden waar afwijkende regels gelden. Dat komt, omdat sommige vaarwateren de landsgrens over gaan. Denk bijvoorbeeld aan de rivier de Rijn (Nederland en Duitsland), aan de Eems (Nederland en Duitsland) en aan de Westerschelde (Nederland en België). Voor die vaarwateren hebben de betrokken landen afspraken gemaakt. De gebieden waar de verschillende reglementen gelden zie je in het kaartje van fig. 1.01.

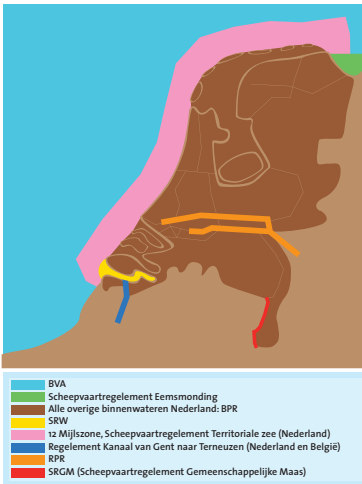

FIG. 1.01

Op de Nederlandse vaarwateren gelden de volgende reglementen:

- Het **Binnenvaartpolitiereglement (BPR)**, dat geldt op alle Nederlandse binnenwateren, behalve waar de volgende reglementen gelden:
- het **Rijnvaartpolitiereglement (RPR)**, geldend op de Boven-Rijn, de Waal, het Pannerdensch Kanaal, de Neder-Rijn en de Lek;
- het **Scheepvaartreglement Kanaal Gent-Terneuzen (SRKGT)**, van toepassing op het gelijknamige kanaal.
- het **Scheepvaartreglement Gemeenschappelijke Maas (SRGM)**, van toepassing op het Limburgse deel van de Maas dat zowel op Nederlands als op Belgisch grondgebied ligt.
- de **Bepalingen ter Voorkoming van Aanvaringen op Zee (BVA)**, van toepassing op de internationale wateren en de daarmee in open verbinding staande nationale wateren:
- het **Scheepvaartreglement Westerschelde (SRW)**, geldend op de Westerschelde;
- het **Scheepvaartreglement Eemsmoeding (SRE)**, geldend op de Eems en de Dollard.

Het SRE is een aanscherping van en uitbreiding op de BVA.

Voor Vaarbewijs 1 moet je de volgende reglementen kennen:

- het BPR geldend op de meeste binnenwateren;
- het RPR: Boven-Rijn, Waal, Pannerdensch Kanaal, Neder-Rijn en Lek.

Voor vaarbewijs 2 moet je aanvullend kennen:

- SRW (Westerschelde).

Van alle hiernaast genoemde reglementen moet je weten waar deze van toepassing zijn.

Het BPR geldt op de meeste binnenwateren en is voor ons het belangrijkste reglement.

TIP Met de laatste versie van ANWB-Wateralmanak 1 aan boord voldoe je aan je wettelijke verplichting bepaalde reglementen bij je te hebben.

De reglementen zijn gebaseerd op het CEVNI, een in Europees verband vastgelegd basisreglement.

TIP Gebruik ANWB-Almanak deel 1 bij de bestudering van de reglementen als naslagwerk.

TIP Op het water gelden dezelfde regels voor alcohol- en drugsgebruik als op de weg.

De Scheepvaartverkeerswet is een raamwet. Uitwerking in de diverse reglementen.

Kunstwerken: verzamelnaam voor bruggen en sluisen.

Een aantal van deze reglementen, waarvan het BPR het belangrijkste is, moet je verplicht aan boord hebben. Deze reglementen staan in zijn geheel in **ANWB-Wateralmanak** deel 1. Heb je de actuele uitgave daarvan aan boord dan voldoe je aan je wettelijke verplichting op dit punt.

Bovenstaande reglementen zijn gebaseerd op het internationale **CEVNI** (Code Européen de Voies Navigation Intérieure). Dankzij deze internationale afspraak gelden in het buitenland niet opeens heel andere regels. De reglementen kunnen in de verschillende landen op bepaalde punten afwijken, maar de basisregels zijn gelijk.

Naast de algemeen geldende regels voor bepaalde vaarwateren bestaan er ook nog allerlei aanvullende regels. Denk aan lokale, provinciale, waterschaps- of gemeentelijke bepalingen en verordeningen. Voorbeelden zijn plaatselijke snelheidsbeperkingen of wateren waar je alleen met een vergunning mag varen. Deze aanvullende bepalingen staan in de ANWB-Wateralmanak deel 2. Zij zijn geen onderdeel van de examenstof.

De in dit boek behandelde reglementen zijn ook terug te vinden in de ANWB Wateralmanak deel 1. Het is handig deze uitgave als naslagwerk tijdens de studie bij de hand te houden.

1.1 REGLEMENTERING OP HET WATER

1.1.1 DE SCHEEPVAARTVERKEERSWET (SVW)

Bovengenoemde reglementen zijn uitwerkingen van de **Scheepvaartverkeerswet** (SVW). Deze is opgezet om een veilig en vlot verloop van het scheepvaartverkeer op de Nederlandse wateren te regelen. In de SVW wordt aangegeven welke reglementen waar gelden. Daarnaast geeft de wet allerlei algemene voorschriften, bijvoorbeeld dat een schipper en/of stuurman met een hoger alcoholpromillage dan 0,5 in het bloed niet meer mag varen.

De Scheepvaartverkeerswet is een raamwet. Dat wil zeggen dat er in wordt aangegeven wat er geregeld moet worden. De uitwerking is vastgelegd in de reglementen. Deze kunnen indien nodig tussentijds gemakkelijk worden aangepast.

De Scheepvaartverkeerswet heeft tot doel:

- het verzekeren van een veilig en vlot verloop van het scheepvaartverkeer;
- het in stand houden en onderhouden van de scheepvaartwegen;
- het voorkomen of beperken van schade aan scheepvaartwegen en **kunstwerken**;
- het voorkomen of beperken van verontreiniging door de scheepvaart;
- verkeersreglementering.

Niet als bij andere wetten staan er straffen op overtredingen. Afhankelijk van de overtreding kan een tijdelijk vaarverbod, een geldboete of een gevangenisstraf worden opgelegd. Als er een overtreding is begaan kan het zijn dat de overtreder ter plekke zijn vaarbewijs moet inleveren. De officier van justitie kan het vaarbewijs onder zich houden tot na een veroordeling als blijkt dat:

- het alcoholgehalte van de adem hoger is dan 785 microgram alcohol per liter uitgeademde lucht of hoger blijkt te zijn dan 1,8 milligram alcohol per milliliter bloed;
- met een zodanige snelheid is gevaren dat er een gevaarlijke situatie is ontstaan;
- de mogelijkheid bestaat dat de bestuurder opnieuw de fout in gaat.

Controle op de naleving gebeurt door opsporingsambtenaren zoals de waterpolitie, verkeersbegeleiders en het personeel bij bruggen en sluisen.

1.1.2 DE BINNENVAARTWET

De **Binnenvaartwet** met het bijbehorende **Binnenvaartbesluit**, de **Binnenvaartregeling** en de daarbij behorende Invoeringswet zijn per 1 juli 2009 van kracht geworden. De Binnenvaartwet is rechtstreeks gekoppeld aan de Europese Richtlijn voor de Binnenvaart.

De regels in deze wet gaan over de vaarbewijsplicht en de technische uitrustings-eisen voor schepen op de Nederlandse binnenwateren. Naast het al langer bestaande Klein Vaarbewijs en Groot Vaarbewijs zijn er door deze wet nog drie vaarbewijzen bijgekomen:

- het Beperkt Groot Vaarbewijs voor rivieren, kanalen en meren;
- het Beperkt Groot Vaarbewijs voor alle binnenwateren;
- het Groot Pleziervaartbewijs.

Met deze toevoeging wordt de vaarbewijsregeling gelijk getrokken met de regelingen in andere Europese landen.

In het Binnenvaartbesluit staat wie een groot, beperkt of klein vaarbewijs moet hebben.

Een Groot Vaarbewijs is verplicht voor:

- alle schepen van 40 meter of langer;
- passagiersschepen, die bedrijfsmatig meer dan 12 passagiers (mogen) vervoeren;
- sleep- en duwbotten en andere schepen die bedrijfsmatig schepen met een lengte van 20 meter of meer slepen, duwen of langs zij meenemen.

Een Beperkt Groot Vaarbewijs is verplicht voor:

- schepen met een lengte van 20 tot 40 meter die gebruikt worden voor bedrijfsmatig vervoer en sleep- en duwbotten in deze lengteklasse;
- Pleziervaartuigen met een lengte van 25 tot 40 meter (Groot Pleziervaartbewijs ook toegestaan).

Een Groot Pleziervaartbewijs is verplicht voor:

- Pleziervaartuigen en bedrijfsvaartuigen waarmee niet bedrijfsmatig wordt gevaren met een lengte van 25 tot 40 meter (Beperkt Groot Vaarbewijs ook toegestaan).

De eisen voor het behalen van het Groot Pleziervaartbewijs zijn minder zwaar als voor een Beperkt Groot Vaarbewijs. En er geldt geen eis van drie jaar vaartijd. Het examen bestaat uit een theorie-deel en een praktijkgedeelte.

Een Klein Vaarbewijs is verplicht voor:

- het varen met een pleziervaartuig dat sneller kan varen dan 20 km/uur;
- het varen met een pleziervaartuig met een lengte van 15 tot maximaal 25 meter;
- het varen met schepen met een lengte van 15 tot en met 20 meter, die bedrijfsmatig gebruikt worden.

Voor sleep- en duwbotten die uitsluitend als pleziervaartuig gebruikt worden, geldt het vaarbewijs dat bij hun lengte hoort. Dan moet het wel zijn voorzien van een verklaring van de verantwoordelijke Minister.

Iemand met een Groot Vaarbewijs mag op alle typen schepen varen. Iemand met een Beperkt Groot Vaarbewijs mag ook varen op schepen waarvoor een Klein Vaarbewijs verplicht is. Voor het bepalen van een Groot Pleziervaartbewijs is een Klein Vaarbewijs 2 verplicht. Schippers met een Groot Pleziervaartbewijs mogen dus op alle pleziervaartuigen tot 40 meter lengte varen.

De Binnenvaartwet is gekoppeld aan Europese regelgeving. In de Binnenvaartwet worden de vaarbewijsplicht en de technische eisen voor schepen geregeld.

TIP Met een Groot Pleziervaartbewijs kun je ontheffing krijgen voor het Beperkt Groot Vaarbewijs.

Er zijn 4 verschillende vaarbewijzen:

- het Groot Vaarbewijs;
- het Beperkt Groot Vaarbewijs;
- het Groot Pleziervaartbewijs;
- het Klein Vaarbewijs.

Sleep- en duwbotten die uitsluitend als pleziervaartuig worden gebruikt, moeten behalve het bij hun lengte behorende vaarbewijs van een verklaring van de verantwoordelijke minister zijn voorzien.

TIP Kijk voor de verkeersborden in Bijlage 7 van het BPR (achter in dit boek opgenomen).

De borden die daar niet in staan zijn:

- het bord verboden toegang, zoals dat ook op de vaste wal langs de wegen staat. Zie figuur 1.37;

FIG. 1.37 VERBODEN TOEGANG

- het bord dat aangeeft dat het verboden is te roken of onbeschermd licht of vuur te gebruiken. Zie figuur 1.38;

FIG. 1.38 VERBODEN TE ROKEN, ONBESCHERMD LICHT OF VUUR TE GEBRUIKEN

- het teken dat verbiedt om evenwijdig aan een schip langzij ligplaats te nemen. Dit bord staat op schepen met gevaarlijke lading. Door middel van een onderbord kan worden aangegeven hoeveel meter je van dat schip weg moet blijven. Zie figuur 1.39.

FIG. 1.39A VERBODEN LANGSZIJ TE KOMEN OF AAN TE MEREN BINNEN 25 METER VANAF HET BORD

In het voorbeeld in deze figuur mag op een afstand van 25 meter of meer van zo'n schip langs dezelfde kade worden aangelegd.

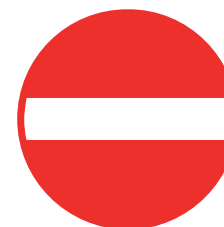
FIG. 1.39B DE BETEKENIS VAN DE VERBODSBORDEN A.18 EN A.20 KAN VERWARREND ZIJN. A.18 (LINKS) BETEKENT HET EINDE VAN HET VAARWEGGEDEELTE WAAR ZONDER SNELHEIDSBEPERKING GEVAREN MAG WORDEN, TERWIJL VERBODSBORD A.20 (RECHTS) BETEKENT DAT HET ÜBERHAUPT VERBODEN IS OM MET WATERSCOOTERS TE VAREN

Let ook op het verwarrende verschil tussen verbodsbord A.18 en A.20 uit (zie bijlage 7 achterin dit het boek). Bord A.18 geeft aan dat er vanaf het punt waar dit bord langs het vaarwater is geplaatst niet meer hard gevaren mag worden. Tot dat punt dus wel (vanaf het toestemmingsbord E.21 dat aangeeft dat er vanaf dat bord snel gevaren mag worden). Bord A.20 geeft echter aan dat er met waterscooters überhaupt niet hard mag worden gevaren.

Artikel 3.31 Tekenen van het verbod van toegang aan boord
 Artikel 3.32 Tekenen van het verbod te roken of onbeschermd licht of vuur te gebruiken
 Artikel 3.33 Tekenen van het verbod evenwijdig aan een schip langzij te nemen

TIP Wanneer een bord aangeeft dat er met een snelle motorboot gevaren mag worden, betekent dat NIET dat er ook mag worden gewater-skied. Dat mag pas als bord E.17 (zie pagina 297) is geplaatst.

Extra aandacht verdient ook onderstaand verkeerssteken (BPR Bijlage 7A.1a):

Dit betekent dat alleen een klein schip zonder motor voorbij dit bord mag varen. Dus als je de buitenboordmotor afzet en verder roeit, mag je toch NIET langs dit bord.

FIG. 1.40

1.2.7 GELUIDSSEINEN

De in het BPR vastgelegde geluidsseinen staan bij elkaar in bijlage 6. Deze bijlage is achter in dit boek is opgenomen. Geluidsseinen zijn op grond van hun betekenis in zes groepen ofwel afdelingen ingedeeld:

- afdeling A: algemene seinen;
- afdeling B: seinen bij het naderen op tegengestelde koersen;
- afdeling C: seinen bij het voorbijlopen;
- afdeling D: seinen bij het keren;
- afdeling E: seinen bij het in- en uitvaren van havens en nevenvaarwateren en het daarbij invaren of oversteken van een hoofdvaarwater;
- afdeling G: seinen bij slecht zicht.

Voor kleine schepen zijn vooral de afdelingen A en G belangrijk. De seinen die kleine schepen mogen geven, of soms ook moeten geven, zijn opgenomen in die twee afdelingen.

Kleine schepen mogen nooit de manoeuvreerseinen geven van de afdelingen B, C, D en E. Omdat grote schepen die wel geven, is het belangrijk deze seinen toch te kennen. Anders begrijp je als schipper van een klein schip niet wat er gebeurt.

Om op drukke kruisingen van vaarwateren met veel beroepsvaart, zoals bijvoorbeeld bij Dordrecht, te kunnen bepalen welk schip wat gaat doen, moet duidelijk zijn wie welk geluidsein geeft. Daarom tonen grote schepen synchroon met het geluidsein een rondom schijnend geel lichtsein, het zogeheten fluitlicht.

Kleine schepen mogen voor het geven van geluidsseinen een scheepstoeter of hoorn gebruiken.

Er is een aantal geluidsseinen dat een klein schip, als de situatie daarom vraagt, moet geven. Dat zijn:

—	1 lange stoot:	attentiesein
■■■■	4 korte stoten:	sein 'ik kan niet manoeuvreren'
— — — —	herhaalde lange stoten:	noodsein

Een klein schip mag eventueel de volgende seinen geven:

■	1 korte stoot:	'ik ga stuurboord uit'
■■	2 korte stoten:	'ik ga bakboord uit'
■■■	3 korte stoten:	'ik sla achteruit'
■■■■—	4 korte stoten + 1 lange stoot:	'ik verzoek om medische hulp'
.....	een reeks zeer korte stoten:	'er dreigt gevaar voor aanvaring'
— ■ —	lang-kort-lang:	'verzoek tot het openen van een beweegbare brug of sluis'

Een schip mag alleen de officiële geluidsseinen geven. Het is verboden andere geluidsseinen te geven of geluidsseinen die tot verwarring kunnen leiden.

TIP Kijk voor alle geluidsseinen in Bijlage 6 van het BPR. Opgenomen achterin dit boek.

Van de geluidsseinen in het BPR zijn voor de watersporter de afdelingen A en G belangrijk.

TIP Als klein schip mag je de manoeuvreerseinen niet geven. Je moet ze wel herkennen.

Fluitlicht: Geel lichtsein, dat door grote schepen synchroon met een geluidsein wordt gegeven.

Het geven van geluidsseinen is door de komst van de marifoon een beetje op de achtergrond geraakt. Bij een plotse optredende gevaarlijke situatie is een geluidsein echter veel directer en effectiever.

TIP Kijk voor de tijdsduur van zeer korte, korte en lange stoten bij de definities op blz. 16.

Artikel 4.01 Geluidsseinen; algemene bepalingen
 Artikel 4.02 Geven van geluidsseinen
 Artikel 4.03 Verboden geluidsseinen

TIP In het donker kun je aan de navigatieverlichting zien wat de koers van een schip t.o.v. jouw schip is.

Een schip dat op het water een ander schip ontmoet, kan zijn:

- een **tegenligger**;
- een **koerskruiser** (van stuurboord of van bakboord);
- een **oploper**.

Zie figuur 1.41.

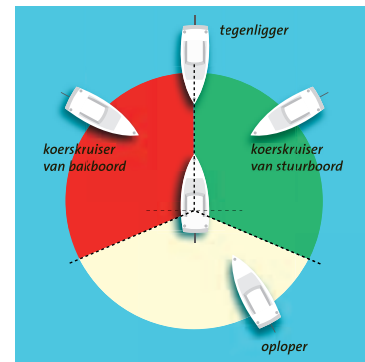

FIG. 1.41 ONDERLINGE KOERSEN WAARMEE SCHEPEN ELKAAR KUNNEN ONTMOETEN. VOOR DE VERSCHILLENDE ONDERLINGE KOERSEN GELDEN VERSCHILLENDE VOORRANGSREGELS

Ongeacht welk schip in welke situatie voorrang moet verlenen, bij gevaar voor aanvaring blijft in het uiterste geval, als het schip dat uit moet wijken alleen niet meer in staat is een aanvaring te voorkomen, de regel van het 'Goed zeemanschap' van kracht. Dat betekent dat in een dergelijk geval ook het schip dat voorrang heeft alles in het werk moet stellen om een aanvaring te voorkomen (zie ook pagina 16).

In het BPR kan bij de vaarregels sprake zijn van 'Vorrang moeten verlenen' en Medewerking moeten verlenen'. Als er in een vaarregel staat dat schip A voorrang moet verlenen aan schip B, dan mag schip B helemaal geen hinder van schip A ondervinden. Staat er dat schip K bij een bepaalde manoeuvre medewerking mag verlangen van schip L, dan mag schip K schip L hinderen, mits schip L niet plotseling en in sterke mate koers of snelheid moet wijzigen. Schip L moet in dat geval meewerken.

Neem bijvoorbeeld het uitvaren van een haven (of een nevenvaarwater; art.6.16 BPR, zie verderop).

Voorbeeld 1

In art.6.16 lid 8 staat dat, wanneer teken B.9 is geplaatst, elk schip (groot of klein maakt voor BPR niet uit) dat de haven uit vaart, voorrang moet verlenen aan elk schip (groot of klein maakt voor BPR niet uit) dat op het hoofdvaarwater vaart. Zie figuur 1.42.

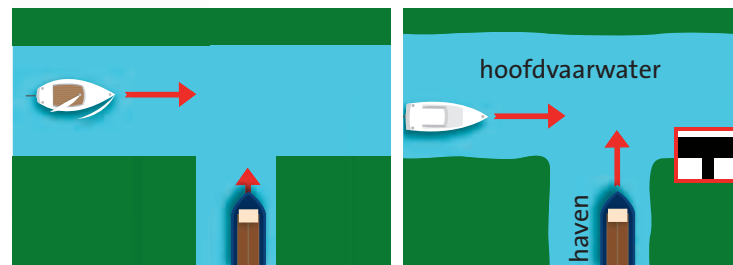

FIG. 1.42 HOOFDVAARWATER VERLEENT MEDEWERKING AAN NEVENVAARWATER (LINKERPLAATJE) TENZIJ BIJ HET NEVENVAARWATER BORD B.9 IS GEPLAATST (RECHTER PLAATJE). IN DAT LAATSTE GEVAL HEFT DE SCHEEPVAART IN HET HOOFDVAARWATER ALTIJD VOORRANG.

Voorbeeld 2

In art.6.16 lid 3 staat dat een klein schip dat de haven (of het nevenvaarwater) uitvaart voorrang moet verlenen aan elk groot schip dat op het hoofdvaarwater vaart. Let op, in dit geval staat het bord B.9 er dus niet.

TIP In het BPR wordt bij de vaarregels onderscheid gemaakt tussen 'Vorrang moeten verlenen' en 'Medewerking moeten verlenen'.

TIP Het onderscheid tussen voorrang en medewerking verlenen, geldt alleen voor de samenkomst van vaarwateren van ongelijk belang. Bij de samenkomst van vaarwateren van gelijk belang gelden de regels voor 'koers kruisen' (BPR art. 6.17).

Uit het begin van dit tekstblok blijkt dat 'medewerking' iets anders is dan 'voorrang'. **Art.6.03 lid 4 t/m 7 BPR is het 'hart' van de vaarregels.** De medewerkingsregel is terug te vinden in art. 6.13, 6.14, 6.16 en 6.23 BPR (zie verderop).

HOOFDREGELS

Bij het bepalen of jij met jouw schip aan een ander schip voorrang moet verlenen, zijn een aantal hoofdregels van toepassing.

1. Een schip dat goed aan de stuurboordkant van het vaarwater of een betonde vaargeul vaart, heeft voorrang. Zie figuur 1.43. Dit geldt in het BPR ook voor een groot schip t.o.v. een klein schip.

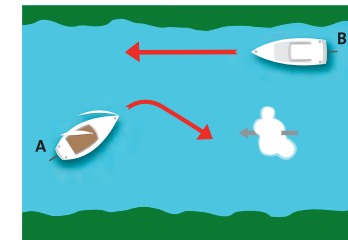

FIG. 1.43 EEN SCHIP DAT STUURBOORDWAL HOUDT HEEFT VOORRANG.

2. Een klein schip verleent voorrang aan een groot schip. Zie figuur 1.44.

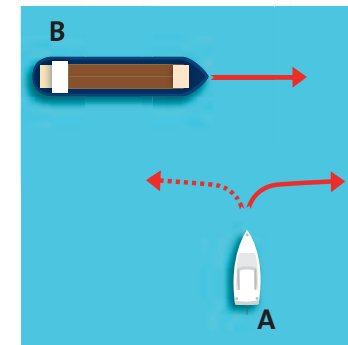

FIG. 1.44 KLEIN SCHIP VERLEENT VOORRANG AAN GROOT SCHIP

3. Snelle schepen moeten voorrang verlenen aan alle andere schepen. Dus ook aan kleine schepen.

In het Rijnvaartpolitie-reglement (RPR) geldt de laatste regel niet. Daar moet een klein schip altijd voorrang verlenen aan een groot schip. Ook aan een snel schip.

GROTE SCHEPEN ONDERLING

1. Bij tegenliggers wijken beide schepen naar stuurboord en passeren dus bakboord op bakboord. Zie de figuren 1.45 en 1.46.

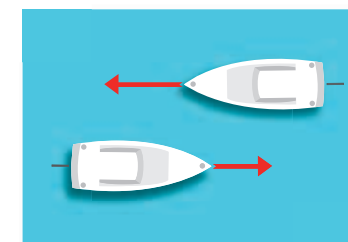

FIG. 1.45 BIJ TEGENLIGGENDE KOERSEN BAKBOORD OP BAKBOORD PASSEREN

TIP Hou altijd zoveel mogelijk stuurboordwal. Daarmee hou je in principe voorrang op de overige schepen. Dit geldt niet in het RPR. Daar gaat een groot schip altijd voor.

TIP In dit hoofdstuk worden onder een 'klein schip' mede begrepen een sleep, een duwstel of een gekoppeld samenstel, uitsluitend uit kleine schepen bestaande, alsmede een amfibievoertuig ongeacht de afmetingen van dit voertuig en de wijze waarop dit voertuig wordt gebruikt.

TIP In RPR-gebied moet je als klein schip altijd voorrang verlenen aan een groot schip.

TIP Het gedrag van grote schepen onderling is geen examenstof.

Artikel 6.18 Diverse vaarregels

4. Zonder toestemming mag een schip niet langsijf komen van of vastmaken aan een varend schip of varend drijvend voorwerp.
5. Het is niet toegestaan een anker, kabel of ketting voort te slepen, tenzij dit onderdeel is van een manoeuvre.
6. Een schip mag zich niet met de stroom mee laten drijven zonder dat het gebruik maakt van een middel tot voortstuwing (motor, zeilen of roeispanten en peddels).

HET 'BLIJF WEG' SEIN

Calamiteiten waarbij het sein 'blijf weg' wordt gegeven (zie pagina 36) kunnen de volgende gevaren met zich meebrengen:

1. Brand of explosie
2. Vergiftiging

Als je het gevaar tegemoet vaart, moet je zo snel mogelijk proberen te keren en zo snel en zo ver mogelijk wegvaren. Als je het gevaar al gepasseerd bent, moet je zo snel mogelijk doorvaren.

Lig je met je schip in de buurt van het gevaar stil, dan moet je zo snel mogelijk wegvaren. Als dat niet kan, moeten alle opvarenden het schip in bovenwindse richting verlaten. Dus tegen de wind in, zodat de gevaarlijke dampen bij hen vandaan waaien. Blijven ze aan boord, dan moeten alle openingen gesloten worden en alle open vuur worden gedoofd. Denk daarbij niet alleen aan sigaretten of kaarsen, maar ook aan de waakvlam van geiser of koelkast. Zet alle hulpmotoren en elektromotoren af (generator, ruitenwissers e.d.) om onnodige vonkvorming te voorkomen. Waarschuw als het kan zo snel mogelijk de autoriteiten, bij voorkeur via de marifoon (blokkanal) of via de mobiele telefoon (112).

HINDERLIJKE GOLFSLAG

Het BPR legt er nog eens extra nadruk op: veroorzaak geen hinderlijke golfslag, ook als dat niet specifiek door middel van lichten of dagtekens wordt gevraagd. Denk ook aan kwetsbare oevers en aan vogelnesten.

Minder in elk geval tijdig snelheid:

1. voor een haveningang;
2. in de buurt van een permanent afgemeerd schip, zoals een woonboot;
3. In de nabijheid van een veerpont in bedrijf;
4. En uiteraard waar dit door middel van borden wordt gevraagd.

VEERPONTEN

Een veerpont mag net zo min als andere schepen door zijn vaargedrag de overige scheepvaart in gevaar brengen. Ook kleine schepen niet. In de praktijk mag het aan grote schepen wel medewerking vragen om te manoeuvreren. Kleine schepen moeten altijd aan een veerpont voorrang verlenen.

BRUGGEN

Op de binnenwateren passeer je met je schip regelmatig een brug of sluis. Lage bruggen op doorgaande vaarwegen zijn beweegbaar. In de kaart staat dan bij die brug de afkorting BB (van **beweegbare brug**). Een brugwachter zorgt, al dan niet op afstand, voor de doorvaart.

Steeds vaker bedient één brugwachter meerdere bruggen. Dat gebeurt vanuit een centraal punt op afstand. Met camera's wordt de boel in de gaten gehouden. De doorvaart zelf wordt met verkeerslichten geregeld. Rood betekent wachten, groen doorvaren. Zie voor de verschillende lichtencombinaties figuur 1.58 en bijlage 7 van het BPR achter in dit boek.

Bij veel bruggen springt het licht pas op groen als de brug helemaal geopend is. Dat kost tijd en onnodig oponthoud voor het wegverkeer. Om die reden zal de brugwachter soms ook al bij rood-groen licht het teken geven door te varen. In dat geval brandt ook het gele licht boven de doorvaartopening. Bij brede brugopeningen kan het voorkomen dat de schepen vanaf beide kanten tegelijkertijd door mogen varen. Houd in dat geval goed de stuurboordzijde van de doorvaart.

Artikel 6.19 Gedrag van schepen die het 'Blijf weg sein' horen

Artikel 6.20 Hinderlijke waterbeweging

TIP Let bij het naderen van een veerpont op de slagboom bij de op- en afrit. Is die naar beneden dan staat de pont op het punt te vertrekken. Geen schroefwater aan de vaarzijde is ook vaak een teken dat de pont op het punt staat te vertrekken.

Artikel 6.23 Vaarregels voor veerponten

Ook bij niet-beweegbare bruggen of bij bruggen in gesloten toestand kan de doorvaart voor schepen die niet te hoog zijn door middel van tekens zijn geregeld. Boven de vrije doorvaartopening brandt dan een geel licht of hangt een gele ruit. Twee gele lichten of twee gele ruiten kan ook. Bij een enkele gele ruit of geel licht zijn tegenliggers in de opening mogelijk, bij dubbele gele ruit of gele lichten niet, want dan is de doorvaart vanaf de andere zijde verboden. Daar hangt dan een rood-wit-rood horizontaal gestreept bord (verbodsbord A.1). Zie figuur 1.58 en BPR-bijlage 7 achter in dit boek.

De marifoon is het beste middel om de brugwachter te vragen de brug te openen. Het nummer van het marifoonkanaal van een brug wordt meestal op een bord langs de oever aangegeven. Je mag ook het geluidsein lang-kort-lang geven om te verzoeken de brug te openen.

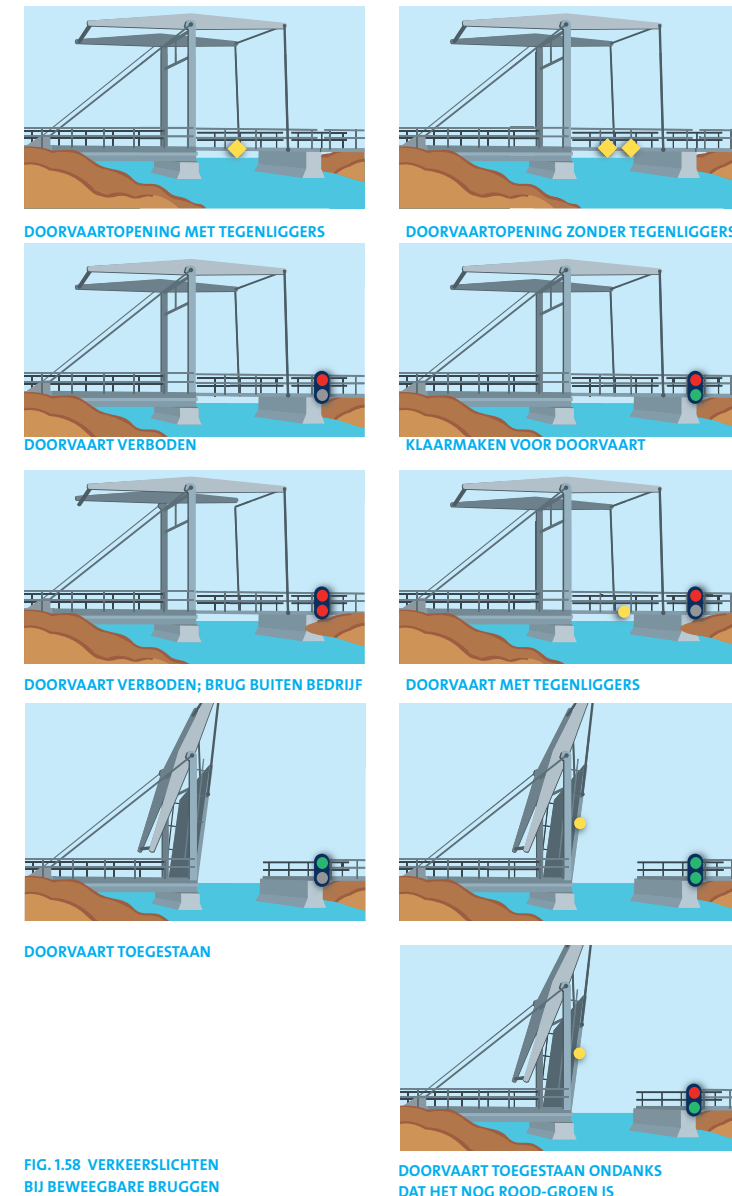

FIG. 1.58 VERKEERSLICHTEN BIJ BEWEEGBARE BRUGGEN

DOORVAART TOEGESTAAN ONDANKS DAT HET NOG ROOD-GROEN IS

TIP Vaar alleen door de brug als het licht op groen staat of de brugwachter aangeeft dat je door kunt varen. Dit kan ook d.m.v. het tonen van één of twee gele lichten. Op eigen initiatief door rood varen is strafbaar.

- Artikel 6.24 Doorvaren van bruggen en stuwen; algemene bepalingen
- Artikel 6.25 Doorvaren van vaste bruggen
- Artikel 6.26 Doorvaren van beweegbare bruggen

16. Het gebruik van het lichtblauwe bord met witte rand is van toepassing op:

- a. grote schepen ten opzichte van zowel grote als kleine schepen
- b. alle schepen
- c. uitsluitend grote schepen
- d. kleine schepen onderling

17. Bij een brug of een aan beide zijden openstaande sluis waar geen stroom loopt en waarvan de doorvaart niet door seinen geregeld is, moet(en):

- a. alle andere kleine schepen de weg vrijlaten voor kleine zeilende schepen die voor de wind zeilen
- b. een klein motorschip de weg vrijlaten voor een klein zeilschip dat het niet bezeild heeft
- c. een klein zeilschip dat het bezeild heeft de weg vrijlaten voor een klein motorschip

18. Een klein motorschip volgt de stuurboordzijde van een lateraal betonde vaargeul door een meer. Van stuurboord nadert een groot zeilschip dat de geul wil oversteken. Wie moet in deze situatie voorrang verlenen?

- a. het kleine motorschip, omdat het zeilschip van stuurboord komt
- b. het kleine motorschip, omdat een motorschip voorrang moet verlenen aan een zeilschip
- c. het kleine motorschip, omdat een klein schip voorrang moet verlenen aan een groot schip
- d. het grote zeilschip, omdat het kleine motorschip de stuurboordzijde van de betonde geul volgt

19. Bij een ongeval waarbij gevaarlijke stof vrijkomt wordt een geluidssignaal gegeven, dat gedurende ten minste 15 minuten wordt herhaald. Dit wordt kenbaar gemaakt door:

- a. — één lange stoot
- b. ■— één korte stoot, gevolgd door één lange stoot, enzovoorts
- c. — — — — — een reeks lange stoten, enzovoorts

20. Wie is in eerste instantie verantwoordelijk voor de naleving van de inrichtingsvoorschriften van een snelle motorboot?

- a. de leverancier
- b. de eigenaar op wiens naam het registratiebewijs staat
- c. de schipper, ook als hij niet de eigenaar is

21. Welke dagtekens mag een drijvend werktuig in het RPR-gebied ook voeren in plaats van de rode ballen en groene ruiten?

- a. de borden groen-wit-groen verticaal en rood-wit-rood horizontaal gestreept
- b. bal-ruit-bal onder elkaar gehesen
- c. rode en groene vierkante borden

22. Mag een schip (ook een klein schip) in het RPR-gebied bij slecht zicht de vaart voortzetten?

- a. ja, indien het is uitgerust met een marifoon, het op het aangewezen kanaal uitluistert en het aan andere schepen de nodige inlichtingen verstrekt ter verzekering van de veiligheid van de scheepvaart
- b. neen
- c. ja, als antwoord a en het bovendien is uitgerust met een goedgekeurde radar
- d. een klein schip zonder radar moet een mistsein geven

23. Een watersporter van 70 jaar of ouder vraagt verlenging van zijn/haar klein vaarbewijs aan. Deze verlenging is geldig gedurende:

- a. één jaar
- b. drie jaar
- c. onbepaald
- d. vijf jaar

24. Als een ander schip in BPR-gebied in nood verkeert, moet een schipper:

- a. alleen hulp verlenen als hij daartoe door de bevoegde autoriteiten gevraagd wordt
- b. alleen hulp verlenen als daardoor zijn eigen schip en/of opvarenden niet in gevaar komen
- c. te allen tijde hulp verlenen

25. U vaart vanuit een binnenhaven bij Terneuzen naar Middelburg op Walcheren. Welke reglementen komt u tegen?

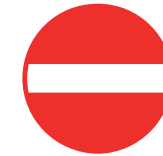
- a. SRKGT en SRW
- b. SRKGT, SRW en BPR
- c. SRKGT, SRW, BVA en BPR
- d. SRW en BPR

26. Aan boord van een schip in BPR-gebied moet een bijgewerkt exemplaar van het in het betreffende vaargebied geldende vaarreglement aanwezig zijn. Hoe moet dit reglement op ieder moment geraadpleegd worden?

- a. digitaal
- b. op papier
- c. dat is niet nodig
- d. op papier of digitaal

27. De betekenis van dit teken is:

- a. buiten gebruik gesteld riviergedeelte; vaarverbod, niet geldend voor kleine schepen zonder motor
- b. doorvaartverbod (algemeen teken)
- c. doorvaartverbod, niet geldend voor kleine schepen

28. Bij welk bord mag een klein motorschip aanleggen?

- a. bij het linker bord
- b. bij het middelste bord en bij het rechter bord
- c. bij het rechter bord
- d. bij geen van de drie borden

29. Twee beweringen over het afgebeelde bord:

1. Bij dit bord is het toegestaan om te ontmoeten, maar voorbij lopen is verboden.
2. Bij dit bord is ontmoeten en voorbij lopen verboden.

- a. bewering 1 en 2 zijn juist
- b. bewering 1 en 2 zijn onjuist
- c. bewering 1 is onjuist, 2 is juist
- d. bewering 1 is juist, 2 is onjuist

